

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 3655/1909.

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea în mod provizor a unui post de referent bisericesc la Consistorul gr. or. român din Arad.

Dela recurenți se cere cvalificațiune 8 clase gimnaziale ori reale cu maturitate și examenul de cvalificațiune preoțească. Vor fi preferiți cei cu praxă în administrațiunea bisericească.

Beneficiul împreună cu acest post este salariu anual 2400 cor. și bani de cortel 500 cor.

Această aplicare provizorie însă, pentru cel, ce se va aplica, nu va putea servi de nici un titlu la vre-o recompensă ori mai departe aplicare în serviciu din partea diecezei pentru cazul, că Sinodul eparhial la timpul său ar alege o altă persoană la postul de asesor ordinar referent în senatul bisericesc al acestui Consistor, care post s'a sistemizat prin concluzul Nr. 91 al Sinodului eparhial din 1909.

Terminul de recurs este până la **30 Iunie** v. 1909.

Arad, din ședința plenară a Consistorului gr. or. român, ținută în 8/21 Maiu 1909.

Ioan I. Papp,
episcop.

La meserii.

Suntem din nou la finea unui an școlar. Îngrijirile părinților pentru cei cari părăsesc școală încep de acum înainte. Îngrijirile acestea sunt cu mult mai mari decât sunt cele cari se dau copiilor până sunt în școală, căci un singur pas rățit poate să-l simtă copilul în viața lui întreagă. Ori ce hotărâre luată acum e pentru copii determinatoare. Sunt foarte mulți oameni, cari trebuie să îndure chinurile unei carieri greșite și cari astăzi ar fi scutiți de multe neplăceri, dacă ar fi ales la început cum ar fi trebuit să aleagă; căci la noi nu se mai schimbă cariera odată începută, deși ar avea fiecare om dreptul să schimbe și să-și aleagă o alta, care-i mai place.

La etatea fragedă, la care începe astăzi omului îndrumarea pentru viață, nu putem să ne dăm bine seama ce e mai bine să începem. După ce au terminat școala elementară, cea mai mare parte a copiilor nostri rămân acasă la coarnele plugului și fac același lucru pe care l-au făcut secolii de-arândul părinții și moșii lor; nu vei găsi la aceștia nici un fel de progres în ale lucrării pământului, căci cursurile de economie din școala elementară, predate de multe ori de învățatori pricepuți în ale economiei, prin faptul, că nu arată *date pozitive* în ale progresului, nu au prea mare influență asupra aceloră pentru cari s'au ținut, după ce părăsind școala văd, cât de mult diferă cele învățate pe băncile școlii de cele ce trebuie să le învețe în câmp. Școlile de economie numai așa își vor ajunge scopul, dacă nu vor rămânea numai la îndemne ci va da și exemple și posibilitatea, ca să vadă fiecare folosul ce ar urma din aplicarea celor auzite în școala de economie. Așa că pentru sătenii nostri fac mai bune cursuri de economie exemplele, date de aceia cari, lucrează rațional pământul și pot arăta și un succes oarecare. Și cât ar fi de ușor să avem mai mulți oameni cari ar lucra rațional pământul, dacă ar fi mai bine cercetate școlile agronomice, în cari se primesc absolvenții școlilor elementare după ce au împlinit al 14-lea an al vârstei. Va trebui să facem ceva și în privința aceasta căci pământurile noastre chiar și dacă nu le mai împărțim, lucrate ca până acum nu mai pot produce cât se cere și ar trebui să producă.

O altă parte a copiilor nostri, din școala elementară trec în școlile secundare și de cele mai multe ori luptând cu multe neajunsuri pentru a căror învingere cheltuesc prea mult din forțele cari ar trebui să le ducă în viață, unii sunt siliți să se întoarcă la coarnele plugului de unde au venit, alții continuă și se opresc după un timp oarecare trecând la vre-o școală care să-i pregătească pentru viața practică. Se fac învățatori, preoți, advocați, profesori, medici etc. și duc o viață pe care nu mai trebuie să o descriu aici, căci o cunosc acei cari cetesc aceste rânduri: fiecare crede, că e mai bine de fostul lui coleg, care astăzi e altceva decât el.

Cea mai mică, putem zice prea mică parte a copiilor noștri să ducă acolo, unde nu trebuie pământ și nu trebuie capital până când învață: la meserii. După ce a terminat școala elementară și cursurile de repetiție sau dacă se poate 2—4 clase din școlile secundare în etate de 12—14 ani, copii se pot duce într'un atelier, unde pot învăța o meserie la care au mai mare aplicare și pentru care sunt mai apti. Cu cât vom avea o clasă mai cultă și mai bine formată de meseriași, cu atât va fi mai bine, altfel nici nu putem ține concurența cu industria streină și vom avea numai produse slab cercetate și rău platite. Un meseriaș cu mai multă școală se poate feri mai ușor decât un »domn« cu tot atâta școală; și cu toate acestea mai mulți tineri preferă să se istovească pe băncile școlii, decât să încerce o meserie cu viață cinstită și independentă. Până când în străinătate și cei mai buni elevi ai școlilor superioare sunt aplicați să se facă industriași, la noi și cei mai slabi și incapabili să termine 4 clase gimnaziale se trudește să se facă »intelectuali«.

La noi nu se pretuiesc în deajuns meseriile. Meseriași noștri de până acum, în mare parte cu prea puțină pregătire, nu au putut storce admirația noastră pentru munca lor, și munca lor prestată nu a putut îndemna mai mulți tineri să prindă coarnele acestor pluguri de aur, cum se numesc cu drept cuvânt meseriași. Clasa industriașilor și comercianților la noi e prea mică și va trebui să o mărim dacă numai aceasta poate fi baza bunăstării popoului în viitor. Diferite școli industriale cari se găsesc în mai toate orașele mari (în Arad susține statul pentru industria de lemn și fer o școală pentru toți elevii, fără deosebire de neam și religie, cari au împlinit 14 ani ai vieții, au terminat 6 clase normale sau 2 clase ale școlilor secundare și sunt sănătoși pe deplin) înlesnesc foarte mult învățarea temeinică a meseriilor.

Atragem atențiunea preoților și învățătorilor noștri la Circularul trimis sub Nr. 2825/1909 și publicat în Nr. 18 al acestei foi în care P. S. Sa Dⁿ Episcop Ioan T. Papp invită preoțimea și învățătorimea noastră, ca atât în cadrul predicilor din biserică, cât și la alte ocazii să lumineze poporul nostru asupra însemnătății mari a meseriilor.

Avantajele metodei fonomimic.

Intuiția și a percepția literilor, în felul cum o face metoda fonomimic, e cu mult mai desăvârșită decât cum o face metoda scriptologică, unde între sunet și literă există o legătură, nici un caz cauzal. În psihicul elevului nu se poate îndeplini decât cel mult o asociație mecanică, pe baza exercițiului asociativ, și chiar și la aceasta nu putem ajunge altcum, decât numai prin repetiție de multe-ori, prin

o deprindere îndelungată, forțată și obositoare, prin adevărată dresare mecanică.

Metoda cel nou face intuiția literii, aducându-o în legătură și asemănându-o cu obiectul, ori cu o parte a obiectului, a cărui sunet e identic cu sunetul semnalat prin litera respectivă, ori apoi cu gestul mic corespunzător.

Metoda fonomimic face intuiția și a percepția sunetului în cursul unei povești potrivite, imitând sunete identice din natură. Iar chipul sunetului, litera, o personifică în aceeași poveste, unde ea joacă rolul unei ființe vii și apoi atât sunetul, cât și litera, sunt legate de același gest mimic potrivit.

Noțiunea sunetului și a literii, în urma legăturii ce a stabilit-o între ele, în urma nexului cauzal vădit în poveste, se asociază și formează o idee complexă și în felul acesta am așezat o punte de trecere peste golul, ce era până acum între noțiunea sunetului și semnul ei, a literii.

Astfel noțiunea sunetului și a literii, stând în oarecare nex cauzal, se imprimă în memoria elevului în modul cel mai sigur și mai firesc, deodată cu gestul mimic și în cazul acesta, deodată cu noțiunea sunetului, se naște și noțiunea literii, ca o parte întregitoare și necondiționată, ca o urmare firească a aceluia. Aceasta e apoi cea mai desăvârșită asociație logică și noțiunile literilor câștigate în modul acesta vor fi mai vii, mai sigure și mai trainice, decât cele câștigate numai în urma deprinderii îndelungate și a deseii repetiții, cum se întâmplă aceasta la metoda scriptologică.

Asociația logică dintre sunet, mimică și literă, ce se îndeplinește în psihicul elevului în urma procedurii ce o urmează metoda fonomimic, nu contribuie numai la imprimarea sigură și durabilă a literilor, ci totdeodată ajută cât se poate mai bine și în modul cel mai firesc și reproducerea împrumutată a acestor noțiuni. Sunetul și litera, dimpreună cu mimica corespunzătoare, formează în psihicul elevului o idee complexă, și fiecare dintre ele, ca idei parțiale, pe baza legilor psihologice, trage după sine în conștiință și pe celelalte, astfel că făcând un gest, îndată și vedem născându-se pe buzele elevului sunetul corespunzător și iarăși arătând elevului o literă, face repede gestul și pe buzele lui să ivește totdeodată și sunetul ce corespunde literii văzute.

Asemănarea ce urmează ne va explica și mai bine acest fenomen psihic.

Să privim pe elev de un automat cu o construcție fină. Înaintea lui așezăm o literă. Chipul literii pătrunde prin organul senzitiv, adică prin ochi la creieri, producând acolo o impresie senzorială; întocmai cum face și banul aruncat prin deschizătură, asupra mecanismului simțitor al automatului. Creierii elevului, în urma impresiei senzoriale se pun în activitate, ca și mecanismul automatului, în urma banului aruncat. În urma nexului cauzal ce există între noțiunea literii și a sunetului și cu ajutorul asociației, se trezește în conștiința elevului și noțiunea sunetului. Buzele i-se și deschid deja pentru a-l pronunța, dar aceasta încă nu-i succede. Prin ochii deschiși larg, în oglinda sufletului elevului, vedem că sunetul e în posesiunea lui și că e deja pe drum, dar a mai dat de-o mică piedecă. Atunci îi sare în ajutor mișcarea corpului, ori a unui membru, — gestul, mimica; izbește băiatul una cu brațul și pe buzele lui se și ivește sunetul. Întocmai cum în urma unei smâncăituri la mânerul automatului, cade prin deschizătura aceluia obiectul dorit. Astfel lucrează și ajută mimica pe elev la reproducerea noțiunii sunetului și a literii.

Din toate cele de până aici urmează, că metoda fonomimic, personificând literile și stabilind un nex causal între sunetul și litera corespunzătoare, face ca acestea, împreună cu mimica, pe baza raportului intern ce există între ele, să se asocieze într-o idee complexă și prin aceasta, contribuie nu numai la imprimarea sigură și durabilă a literilor, ci ajută totdeodată și reproducerea împrumutată a aceloră, ajungând astfel elevul să cunoască repede și cu siguranță oricare literă, și aceasta e apoi cea dintâi și cea mai esențială condițiune la încopcierea sunetelor, e așa zicând cheia promptitudinii în cetire.

ad. 4) Încopcierea sunetelor e la învățarea cetitului cea mai însemnată, dar totdeodată și cea mai grea problemă și tocmai aici apare în adevăr superioritatea metodei fonomimic, față de toate celelalte metode.

Metodele de până acum, nefiind în stare și neavând la îndemână mijloace ca să creeze o oarecare legătură între sunete și litere, atât imprimarea, cât și reproducerea aceloră, se întâmplă forțat și cu anevoie. Până atunci însă, până când elevul privind o literă, stă mult timp la îndoială până să-i rostescă sunetul și până când reproducerea împrumutată a literii și a sunetului, precum și recunoașterea literii merge anevoios și încet, nici vorbă nu poate fi de încopcierea sunetelor. Împreunarea sunetelor în cuvinte — după metode de până acum, — o învață elevul numai după o deprindere îndelungată, în mod de tot forțat și mehanic, pentru că metodele acestea nu aveau la îndemână nici un mijloc, cu care să ajute pe elev în lucrarea psihică de sintetizare.

Metoda fonomimic însă pune și aici la dispoziția elevului ajutorul și sprijinul necesar. Imprimarea durabilă și apoi ușurința și siguranța cu care se îndeplinește reproducerea împrumutată a sunetului și literii, are avantajul, că-i dă elevului promptitudinea necesară la recunoașterea literilor. Ajutată în felul acesta, memoria nu se va mai împiedeca în funcțiune și elevul înlată va pronunța sunetul literii ce o are înaintea sa, fără pe a mai stă cât de puțin la îndoială. Afară de aceea, procedura acestui metod l'a obișnuit pe elev să privească literile drept ființe vii; astfel le-am prezentat dela început și totdeauna le-am prezentat ca personagiile unui teatru de păpuși. În mâinile noastre literile mobile se mișcă, se apropie și se depărtează una de alta, se alungă și se ajung una pe alta, ba unele să prind și de mâni, — ca copiii, — pe masă, ori pe polița pregătită anume, ca să servească drept scenă, unde se petrece acțiunea.

Când mișcăm litera sub ochii elevilor întonându-o, o apropiem încet de cealaltă și când a atins-o, pronunțăm și pe a doua legată de cea dintâi și astfel prin aceasta i-am dat deja elevului ajutorul necesar la pronunțarea împreună a sunetelor. La procedura aceasta ne putem folosi și de literile mobile, ce le-am întrebuițat până acum la metoda scriptologică, dar e mai potrivit scopului și totdeauna satisface mai bine și fantazia elevului, dacă literile acestea mobile sunt de un format mai mare, pregătite din carton gros și provăzute cu picioare, cu talpă, pe care să-le putem așeza ca pe niște păpuși.

Copiii salută cu cea mai mare bucurie pășirea literilor mobile pe scenă și însoțindu-le cu mimica corespunzătoare, le și rostesc totdeodată și astfel încopcierea sunetelor cu ajutorul mimicii, devine aproape numai o jucărie.

Prin mișcarea literilor mobile, așezate pe picioare și astfel personificate, ținem atențiunea elevilor în cea

mai mare încordare. Între manifestări de bucurii nevinovate copilărești, însoțite de gesticuția vioaie și însuflețită, chiar pe neobservate, elevii învață în cel mai scurt timp să cetească, fără muncă forțată și oboșitoare, așa zicând numai jucându-se. Rolul important ce-l are mimica, iese deci și aici la iveală. Cu ajutorul mimicii și a literilor mobile personificate; încopcierea sunetelor și a literilor merge fără nici o greutate, cu mult mai ușor decât cu ajutorul procedurilor folosite până acum.

ad. 5) Metoda fonomimic, ținând seamă de principiul pedagogic, care pretinde că învățământul să meargă treptat, — urmează o procedură mai corectă, când deodată face cunoscute numai un soi de litere, pe cele tipărite și astfel și aici e în avantaj față de toate metodele folosite până acum. Aceste metode fac cunoscute literile și rise deodată și paralel cu cele tipărite și așa îngrămădesc în spatele elevului fără nici un motiv și fără nici un scop, două greutăți deodată la învățarea cetitului.

Principiul gradațiunii urmat strict, atât cu conziderare la forma cea mai simplă a literilor, cât și la ușurința cu care elevul le poate desemna, — pretinde, ca mai întâi să facem cunoscute literile mari tipărite. Conziderând însă, că literile mici tipărite se apropie foarte mult de cele mari tipărite, căci mai mult ca jumătate dintre ele sunt cu totul identice în formă și numai în mărime difer, iar celelalte se aseamănă foarte mult între ele; conziderând mai departe, că prin învățarea cetitului numai cu litere mari, școala nu și-ar rezolva corect problema din punct de vedere practic, urmează că: principiul gradațiunii concede, iar practica pretinde chiar, ca cetitul să-l deprindem mai întâi cu litere mici tipărite. Un motiv mai mult pentru aceasta avem în împrejurarea, că cetirea o deprindem la început despărțită de scriere și exercițiile pentru deprinderea mâinii, dau elevului destulă ocupațiune în oarele de scris, pe timpul cât ține învățarea literilor mici tipărite.

Metoda fonomimic urmează deci calea cea mai corectă, când deocamdată face cunoscute numai un soi de litere și anume, mai întâi literile mici tipărite.

Țintind prin cartea de față la ușurarea greutăților împreunate cu învățarea cetitului și a scrisului, credem că nu va fi fără interes să îndigităm aici și principiile de cari trebuie să fim conduși la statorirea șirului, în care au să urmeze sunetele și literile una după alta. Statorirea și ului, în care ar să se facă aperecția sunetelor, nu e lucru așa greu, pentru că aici trebuie să fim cu conziderare numai la ușurința pronunțării și la aceea, că sunetele cari se aseamănă, să nu le pune prea aproape unul lângă altul.

O problemă cu mult mai grea e însă stabilirea șirului în care au să urmeze literile, pentru că aici va trebui să cumpanim lucrul din mai multe puncte de vedere și adică: ușurința ori greutatea împreună cu scrierea și pronunțarea lor și asemănarea ori contrastul dintre forma și sunetul literilor.

Metodele de până aci nici-decum nu puteau fi cu conziderare deodată, la toate aceste recerinte psihologice, căci — fiind aici scrisul așa de strâns legat de cetit, — pentru ele primo loco trebuiau să fie hotăritoare greutățile împreunate cu scrierea literilor.

Metoda fonomimic se poate mișca cât mai liber și aici, căci despărțind la început învățarea scrisului de cetit, iar mai târziu, — când începe adevărata scriere, — fiind deja învinse greutățile cetitului, procedura acestui metod poate satisface pe deplin tuturor recerințelor psihologice, arătate mai sus.

Acum după ce am făcut analiza metodei fonomimice și l'am pus față în față cu celelalte metode, arătând și dovedind cu legile psihologice-didactice avantajele lui față de toate metodele folosite până acum, — putem constata că:

1. Metoda fonomimică conduce pe elev, — așa zicând pe neobservate — dela viața liberă și fără griji din casa părintească, la munca sistematică și disciplinată din școală, făcând astfel să dispară pe neobservate golul ce rămânea până acum între școală și casa părintească, așa că copilul nici nu observă, că el învață a citi și a scrie.

2. Metoda aceasta nouă se acomodează mai bine naturii și puterilor psihice ale elevului.

3. Acest metod la început despărtește cele două greutăți, — scrisul și cititul — și astfel ușurează greutățile cu cari are de a se lupta la început elevul.

4. Metoda cel nou pregătește psihicul elevului pentru perceperea ușoară a noțiunilor sunetului și literii și ajută a percepția sigură și întipărirea durabilă a acestora.

5. Metoda fonomimică, imitând sunete — și asemănând semnele lor cu ființe și lucruri din natură, între sunet și literă stabilește un nex cauzal, o legătură logică, pe baza înrudirii interne, ce a creat-o între amândouă, iar literile le personifică; cu ajutorul gesturilor mimice ușurează reproducerea imprumutată a sunetului și a literii și oferă elevului un ajutor neprețuit, în întreg decursul lucrării psihice ce-o reclamă învățarea cititului și a scrisului.

Din toate cele de până aici ne-am convins, că metoda fonomimică nu numai că păstrează toate avantajele metodelor de până acum, folosind și valorizând toate părțile bune și corecte, ce le-a găsit în procedura acestor metode, ci corectă și îndreaptă totdeauna și părțile cari vin în contradicție cu natura și puterile spirituale ale elevului și delătură toate inconsecvențele psihologice și scăderile acestor metode, aducând astfel învățarea cititului și scrisului în cea mai desăvârșită armonie, cu procesul ce-l urmează natura în dezvoltarea facultăților psihice ale copilului.

Urmează deci din toate acestea, că metoda fonomimică stă pe baze psihologice mai corecte, e mai avantajos, mai practic, duce cu mult mai bine și mai ușor la scop și astfel e superior tuturor metodelor folosite până acum. Motive psihologice puternice dovedesc superioritatea metodei fonomimice și tot aceste motive dovedesc inferioritatea metodei scripturale și a metodei cuvintelor normale, cari mai curând ori mai târziu, — dar cu toată siguranța — vor ajunge între vechitari.

Dare de seamă

asupra manualului „Micul catehism”, carte de religie, pentru elevii școlilor populare, de: David Voniga, preot.

Lucrarea de față se începe cu o întrebare, cât se poate de abstractă, anume: „Care este învățătura cea mai trebuincioasă pentru om?” (răspuns: cea mai trebuincioasă învățătură pentru om este: *învățătura creștinească*). Apoi continuă așa: „De unde învățăm noi a cunoaște învățătura cea creștinească?” (răspunsul: „din catehism”); apoi urmează: „ce este dar catehismul?” (răspunsul e: catehismul este acel studiu,

sau aceea *carte*, care cuprinde învățătura cea creștinească”) iar întrebarea a patra sună astfel: „Pentru ce este *credința* creștinească cea mai trebuincioasă pentru om?” În aceasta întrebare autorul întrebunțează o nouă noțiune abstractă, anume: „credință” despre care până aci nu făcuse nici o amintire.

Părerea noastră e, ca astfel de abstracțiuni strășnice nu pot avea loc în fruntea unui manual destinat pentru școala populară, ci numai la finea aceluia, după ce elevii posedă deja toate cunoștințele trebuincioase pentru înțelegerea unor noțiuni atât de abstracte, cum sunt: „învățătura creștinească”, „catehism”, șcl.

Prin urmare e de dorit, ca dl autor să așeze acest material abstract la încheierea, iar nu la începutul manualului. Mai departe în secțiunea primă dl autor tratează, despre „credința creștinească”. Dă însă o definiție foarte complicată a acestei noțiuni, anume zice: „credința creștinească este acel dar D-zeesc, prin care omul creștin crede și mărturisește toate adevărurile, ce ni-le-a descoperit Dumnezeu spre mântuirea noastră”. Era cu mult mai bine dacă dezvoltă noțiunea „credinței” în acel chip, după cum o face aceasta în al doilea manual al său „credința și morala creștinească”, plecând dela întrebarea: „ce însemnează a crede”? Tratarea „Simbolului credinței” este destul de potrivită, așa încât nu avem în contra acestei părți nici o obiecțiune. Deasemenea este corespunzătoare cerințelor și tratarea celor bisericesti. Apoi partea despre „speranță”, în care se analizează rugăciunea domnească de asemenea este acceptabilă. Pe baza acestor motive, sub condiția, că dl autor să îndrepteze momentele excepționale, suntem de părere, că Venerabilul Conzistor poate să admită întrebunțarea acestui manual în școala populară.

Arad, la 1/14 Aprilie 1909.

Dr. P. Pipos,
profesor.

Dare de seamă

asupra manualului „Credința și morala creștinească”, Catehism, carte de religie pentru elevii școlilor populare, de: preotul D. Voniga.

În lucrarea de față dl autor tratează destul de larg cunoștințele relative la „credința și morala” creștinească. Capitolul prim se începe cu formarea noțiunii despre „credință”. Autorul conduce pe elevi prin întrebări potrivite, arătându-le mai întâi, că ce însemnează „a crede” peste tot, apoi ce însemnează „a crede în Dumnezeu” și apoi, că ce este „credința creștinească”. M.î departe, arată cum s'au păstrat învățăturile descoperite ale lui Dumnezeu; trece apoi la necesitatea și calitățile credinței. Toate aceste cunoștințe sunt aranjate în ordine „destul de logică” și predate pe înțelesul elevilor, așa încât pot servi ca potrivită pregătire pentru tratarea „Simbolului credinței”, în cadrul cărei tratări dl autor Voniga ținde elevilor cunoștințe clare despre unitatea, ființa și însușirile

lui Dumnezeu, despre Isus Hristos, mântuitorul lumii; la art. IX. tratează frumos despre „biserică“, vorbind despre direcția ei învățătorească, preotească și pastorală.

Tot așa tratează și la explicația „tainelor“ sau sfințelor sacrameinte, adăugând la fiecare parte principala și câte o sentință potrivită din Sf-ta Scriptură.

În secția a doua dl autor ne spune, că pentru a se feri omul în viață asta și în cea viitoare, pe lângă „credință“ mai are nevoie și de iubire anume: iubire față de Dumnezeu, față de sine însuși și față de semenii săi. Explicarea dată despre „păcate și virtuți“ de asemenea contribuie la valoarea cărții. Sunt bine dezvoltate și învățăturile despre „speranța creștinească“ și fericirile evanghelice, cu care se încheie manualul. Ne având de excepționat nici în ceea ce privește limbajul cărții, o recomandăm pentru a se admite, ca manual în școlile noastre populare.

Arad, în 1/14 Aprilie 1909.

Dr. P. Pipos,
profesor.

Completare

la darea de seamă asupra manualului Szabó-Dirle „Magyar olvasó könyv“ román-ajkú népiskolai tanulók számára, 1909.

Revizuiind din nou manualul Szabó-Dirle: „Magyar nyelv és olvasó könyv“ 1909. első és második rész, constatăm, că domniile autori au îndeplinit în lucrarea lor toate îndreptările trebuincioase, pe cari le-am fost indicat în recenziunea făcută asupra manualului de față la 22 Noembrie st. v. (5 Decembrie st. n.) 1908, (recenziunea aceluiași aci), anume: au înlăturat total „introducerea“ defectuoasă, ce stătea în fruntea manualului; mai departe au corectat toate erorile ortografice, cari detrașeau din valoarea cărții; apoi în partea primă a lucrării au introdus îmbunătățirile reclamate de cel mai nou ordin ministerial, relativ la predarea l. maghiare în școlile populare cu limbă de instrucțiune nemaghiară. Pe baza acestor motive, sunt de părerea, că Venerabilul Consistor. poate să admită lucrarea de față (în forma ei corectată) pentru a se întrebuiți ca manual în școlile populare.

Arad, 1/14 Aprilie 1909.

Dr. P. Pipos,
profesor.

CRONICA.

Hirotoniri. Constantin Micu inv. din Ghirada ales de preot în Bucovăț, sfințit de diacon la 26 Maiu (8 Iunie) și intru preot la 28 Maiu (10 Iunie). Ioan Oprea din Bandul de Câmpie (Transilvania) ales de preot în Izvin sfințit intru diacon la 28 Maiu (10 Iunie), și intru preot la 30 Maiu (12 Iunie).

O înmormântare. Mercuri, în 29 l. c. (Iunie) st. n. s'a înmormântat Maria Luca din Bărăteaz, văduva marelui filantrop al acelei comune bisericesti, Ilie Luca,

prin ce biserică intră în posesiunea însemnatei fundațiuni, constatătoare din 35 jugere pământ și casă, ca proprietate bisericească. Despre această fundațiune s'a mai scris în organul nostru.

Actul funebru a fost oficiat de parohul local, Nicolae Crișmariu, asistat de par. Cornel Popovici din Hodoni, cu cooperarea corului mixt din Hodoni, sub conducerea inv. M. Iancu. La finea prohodului p. N. Crișmariu a rostit cuvântarea funebrelă, care a avut efect edificator asupra ascultătorilor adunați din mai multe comune.

Cronică bibliografică.

Revista Teologică redactată de Dr. Nicolae Bălan are pe luna Aprilie următorul cuprins: Este religionea o invenție a preoților? Dr. Nicolae Bălan. Biserica și catehizarea de Dr. G. Ciuhandu. B. Spinoza și Panteismul I. Broșu. Români și Ruteni în biserică gr.-or. din Bucovina R. Căndea. Afinitate din botez Preotul P. Morușca. Predică la Duminecă pogorării sfântului Duh V. Predeanu. Vieța Bisericească: Din biserică noastră: Sinoadele; Sinodul arhidiecezan; Sinodul eparhial al diecezei Aradului; Sinodul eparhial dela Caransebeș: Concentrarea seminariilor noastre Observatori. Din biserică României: Noi episcopi; Proiectul privitor la modificarea legii bisericesti; P. C. Sa părintele arhimadrit Iuliu Scriban; N. B. Mișcarea literară A. C., T. și N. B. informațiuni N., P., I. Serban, Gruia, A.C. Tipicul cultului religios Cantor.

Am primit „Anuarul pe 1909“ (sematismul bisericesti din România) publicat de Dl. N. Rădulescu Nizer șeful serviciului personalului din Administrația casei Bisericii la dorința D-lui Sp. Haret Ministrul cultelor și instrucțiunii din România.

Vatra școlară pe Maiu are un articol de Dl. Dr. Petru Șpan: Inceputul formării caracterului în școală. N. Bembea Doina în școală populară. și informațiuni instructive.

Biserica Ortodoxă Română pe Aprilie aduce cărțile pastorale și date despre alegerea și investirea I. P. S. Ior Mitropoliei primați; Continuarea Psalm 50; Despre credință în popor; Păstorul de suflete să fie cucernic; Necesitatea morții de cruce a Mântuitorului; Hrisostom ca orator; Datoriile omului câtă sine însuși O carte samaritană a lui Iosua etc.

„*Luceafărul*“ Nr. 10 cu următorul sumar: George Murnu, A VIII-a expoziție a Tinerimii artistice. I. U. Soricu Odată (poezie). Al. Ciura, Homunculus. Simin Din popor (poezie). Victor Eftimiu, Zăna lacului (poezie). Ioan Adam, Poeme în proză: Cătră lumină, Liviu Rebreanu, Răfuială. Dări de seamă: I. Slavici. Spiru Călin și Din valorile vieții (Oct. C. Tăslăuanu.) George Murnu: Monumente antice din Ardeal (O. C. T.) Zahar. é Bărsan: Impresii de teatru din Ardeal (O. C. T.). Virgil Caraivan: Povești de pteutindeni (A. O. M.). Onisifor Ghibu: O călătorie prin Alsacia-Lorena (T.). Ilustrațiuni: A. S. R. Principesa Maria: Flori. St. Luchian: Chereta din Filantropia. L. Basarab: Spălătoreasa A Murnu: Din alte vremuri. N. Vermond: Pogorirea de pe cruce. I. Alex. Steriadi: Hamali. O. Spaethe: Gânduri Fr. Storck: Bustul Doamnei C. C. S. D. Mirea: Cioban călare.

Candela cu următorul cuprins: Dr. V. Gheorghiu, Vieța și activitatea s. apostol Paul. Dr. Octavian Isopescul, Plângerile lui Ieremia. C. Morariu, Virtutea creștină. Roman Bărgăuan, O serie de cuvântări ocazionale, și alte articole de informație.

„*Luceafărul*“ Nr. 11 cu următorul sumar: Em. Gârleanu, Din lumea celor ce nu cuvântă: I. Musculița. II. Tovărașul. Ecaterina Pitiș, Cântec (poezie). A. Seca, Melancolie (poezie). Vasile Stoica, Răvas (poezie). D. N. Ciotori, Din țerile scandinavice: Muzeul Nordului. Victor Eftimiu, Măestrul (poezie). Aurelia Pop, Soapte (poezie). Mihail Lungianu, Cu crucea. D. Marsu, Înviere (poezie). E. Hodos, Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Ecaterina Pitiș, Căntece (poezie). Cronică: Tablou comemorativ. Știri. Ilustrațiuni: Muzeul Nordului. Din Muzeul Nordului: Portul țărănesc (figuri de ghips îmbrăcate în costume); Interiorul unei case țărănești din Norvegia. Octavian Smigelschi: Tablou comemorativ.

Concursuri.

Pentru deplinirea parohiei *Chișriid*, devenită vacantă prin strămutare, să scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială cu supraedificatele. 2. Una sesiune pământ arător și fâneață dinpreună cu competița de pășunat și pădure ce cade după sesiunea de pământ constatătoare din 2 jugh. c. 3. Competița de bir dela fiecare număr de casă câte o măsură bucate (săcară sau cucuruz) ori în bani câte 2 cor. 4. Venitele ștolare după uzul din trecut cari după calculul mediu alor 5 ani din urmă fac 200 cor. Intregirea dela stat anăsurat evalueațiunei alegândului.

Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul ales Alegându-l va avea să catehizeze la școala eventual la școalele din loc fără a putea pretinde vre-o remunerațiune dela comună ori dieceză.

Parohia fiind de *cl. II-a (doua)* dela recurenți să recere evalueațiunea prescrisă în §. 17 p. 2. al Regulamentului pentru parohii. Recursele ajustate cu documentele originale de evalueațiune sunt a să înainta Prea. On. oficiu protopopesc în Oradea mare; iar recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-ului 20 din Reg. în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală* protopop.

—□—

1—3

Pentru deplinirea parohiei *Margine* să scrie concurs cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1) Casa parohială cu supraedificatele și intravilanul; 2) 48 jugh. pământ arător și fâneață cu competița de pădure și pășune pentru 16 vite; 3) Competița de bir dela fiecare număr de casă câte una vică de bucate (săcară ori cucuruz) sau în bani câte 2 cor.; 4) Dela fiecare nr. de casă pro titula clacă câte 40 fil. 5) Stolele după uzul din trecut și anume: prohodul mic 2 cor., prohodul mare cu ertăciuni 6—10 cor., predică 2 cor., 20 fil. de o stare; evanghelia lui Lazar 2 cor., Un stălp=4 cor., maslu 2 cor., liturgie 1 cor. 50 fil., festanie 1 cor pentru casă nouă și 40 fil. în casă veche, 6) Intregirea dela stat amăsurat evalueațiunii alesului. Sarcinile publice după pământul parohial le va solvi preotul.

Alegându-l preot va avea să catehizeze la școala eventual la școalele din loc, fără a pretinde vre-o remunerațiune dela comună ori dieceză.

Parohia fiind de *cl. III-a (treia)* dela recurenți să recere evalueațiunea prescrisă în §. 17 alinea 4-a al Regulamentului pentru parohii. Recursele ajustate

cu documentele originale de evalueațiune sunt a să înainta Prea On. oficiu protopopesc în Oradea-mare; iar recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-ului 20 din Regulament în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcală* protopop.

—□—

1—3

Nr. 297 F. G. 1909.

Spre scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozdu*“ pe anul școlar 1909/10 pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți militari la armata comună și honzezi — se eserie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrăsul din matricula botezaților, provăzută cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparține la biserică gr.-or română;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1908/9, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respectize documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă nu ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa într'acel timp și despre purtarea sa morală pe acest — timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voește a continua studiile, cum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Ceice voiesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în cazul, dacă li-se va votă stipendiul, să se poată îndată exoperă concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvirea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiilor stabilite în acest concurs (p. a), c), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extrada comădei școalelor militare, dacă concurentul va documenta că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresă la reprezentanța fundațiunei lui Gozdu Budapest VII, Holló u. 8 până la 23 Iulie 5 August a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoraselor și câștigarea gradului de doctor, că până la 215 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1908/9, căci altcum li-se va sistă stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiile cari nu sunt instruate cu documentele susamintite sau au sosit după termenul scris, nu se vor luă în conziderare.

9. În interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1909

Comitetul.

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresco-cantabile dela școala gr. or. rom. din *Iosășel* devenită în vacanță prin abdicarea fostului inv. G. Andreica prin aceste se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia ofic. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar fundamental în bani gat. 524 cor. 2. Folosința alor 4 jugh. pământ estravilan prețuit în 80 cor. de după care dările publice va avea să le solvească învățătorul. 3. Lemne focali în preț de 92 cor. din care are a se încălzi și sala de învățământ. 4. Scripturistica și spese de conferință inv. 40 cor. 5. Pentru curatorat 20 cor. 6. Cvarțir în natură cu 2 chilii cuină și cămară. Întregirea salarului la 1000 cor. și cvincvenalele legale se vor cere dela stat conform art. de lege XXVII 1907.

Alegându-l învățător va avea să țină cantoratul în și afară de biserică fără alta remunerație.

Dela recurenți se poștește să-și susțină recursele lor ajustate cu toate documentele recerute și adresate comitetului parohial din *Iosășel-Baltele* pe calea P. O. Oficiu pprezv. gr. or. rom. al Hălmaგიului (Nagyhalmagy) în termenul susindicat și să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din *Iosășel* spre a-și arată dexteritatea în cant și tipic făcându-se astfel cunoscut poporului.

Comitetul paroh. din *Iosășel-Baltele*.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezv. insp. școlar.

—□—

2-3

În temeiul ordinului Ven. Consistor diec. Nr. 884/1909 prin aceste se escrie concurs pentru parohia de *clasa II* din *Pleşcuța* cu filia *Guravoi* (pprezv. Hălmaგიului) devenită în vacanță prin moartea fostului paroh Ioan Farcaș, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Birul parohial dela 160 n-ri de casă câte $\frac{1}{2}$ măsură cucuruz sfarmat în natură, prețuit în 160 cor. 2. Stoalele legale cari după coala de fasiună B. fac 216 cor. 3. Pășunat liber după ori câte vite va avea alesul. 4. De locuință se va îngriji alesul pe spesele sale până când comuna va edifice casa parohială; parohia matră însă în 3 ani consecutiv va da câte 100 cor. ajutor pentru locuință, având alesul să locuiască în *Pleşcuța*. 5. Ajutorul de stat care la preoți fără 8 cl. face 259 cor. 50 fileri semestral.

Doritorii d. a ocupa acest post sunt poștiți să-și înainteze recursele lor în termenul susindicat ajustate conf. Regulamentului p. parohii și adresate comitetului paroh. din *Pleşcuța-Guravoi* pe calea oficiului pprezv. al Hălmaგიului (Nagyhalmagy). Totodată sunt poștiți să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din *Pleşcuța* spre a-și arată dexteritatea în celea rituale și oratoria bisericească făcându-se astfel cunoscut poporului.

Comitetul parohial din *Pleşcuța-Guravoi*.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, protoprezviter.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător-dirigent la cl. III-VI dela școala capitală gr. or. rom. a tractului din *Hălmaგიu* (Nagyhalmagy) devenit în vacanță prin penzi; area învățătorului diacon *Enea Joldeari* prin aceste se escrie concurs cu termen

de **40 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar fundamental 1000 cor. solvibil anticipando la începutul fiecărei luni din „Fondul gimnazial din Brad“. 2. Bani de cvartir și grădină = 320 cor. tot deacolo. 3. Relut de lemne 98 cor. din comunele tract., din care are a se încălzi și sala de învățământ. 4. Spese de conferință 20 cor. 5. Cvincvenalele conform art. de lege XXVII 1907 la timpul său, tot din fondul gimnazial din Brad.

Dela recurenți se poștește să aibă cel puțin 4 clase medii și cvalificație inv. cu ca'culi buni; sunt preferiți cari pot dovedi că au o praxă și că sunt harnici să înființeze și să conducă cor bisericesc.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți ca în termenul susindicat să-și susțină recursele lor ajustate cu toate documentele recerute și atestate de serviciu conform „Regulamentului-p. învăț.“ și adresate P. O. comitet. protoprezviteral să le trimită Oficiului pprezv. gr. or. rom. în Hălmaგიu (Nagyhalmagy).

Totodată sunt poștiți să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Hălmaგიu spre a-și arată dexteritatea în cant și tipic după ce alesul va avea să conducă sirana stângă în biserică din loc. Din ședința comitetului pprezv. gr. or. al Hălmaგიului ținută la 30 Aprilie (13 Maiu) 1909.

Cornel Lazar, protoprezviter.

—□—

3-3

Licitațiune minuendă.

Pe baza Incuviințării Ven. Consistor aradan de sub Nr. 5037 909, comuna bisericească gr. or. română din *Nădlac* publică concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale și a salei de joc, conform planului și specificului de spese aprobat, și pe lângă referitoarele condițiuni generale și speciale aflătoare în cancelaria oficiului parohial gr. or. rom. din *Nădlac*.

Prețul de exclamare e 3270 cor. 78 fil.

Licitațiunea minuendă se va ține în *Nădlac* (com. Cianad) în **20 Iunie** st. n. 1909, la oarele 2 după amiaz, în sala de consultare a comunei bis. gr. or. rom.

Concurenții înainte de începerea licitațiunii au a depune la mâna episcopului primar bisericesc 10% din prețul de exclamare sau în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile ca vadiu.

Ofert să poate face numai pentru toate lucrările zidirii.

Planul și specificul de spese, precum și condițiunile edificării să pot vedea în cancelaria oficiului parohial gr. or. rom. din *Nădlac*, începând dela 13 Iunie; și tot aici să poate căpăta pe lângă prețul de 8 cor. specificul de spese și blancheta de ofert.

Cel mai târziu cu 24 oare înainte de ținerea licitațiunii să pot trimite și oferte închise; cele ajunse mai târziu nu se vor lua în conziderare. Ofertele închise provăzute cu timbru de 1 cor. și sigilate sunt a se adresa și trimite d-lui *Aureliu Petroviciu*, președintele comitetului parohial.

Contractul pentru întreprinzător e deobligător după subscriere momentan, iar pentru comuna bisericească numai după aprobarea Consistorului gr. or. român din Arad, ca superioritate.

Comuna bisericească își susține dreptul a pedă edificării unei școale și a salei de joc care să aibă mîntă încredere, fără conziderare la ofertul nădlacian ce s-a făcut.

Nădlac, la 31 Maiu st. n. 1909.

Comitetul parohial gr. or. rom.

2-3

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Mare depozit în ornate, revizite bisericești și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericii ortodoxe române, ♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela ♦ 30 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 15—100 Coroane

CANDELE de argint dela ♦ 15 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 8 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 15 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, 30 Coroane.

ICOANE pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 8—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 20—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoiichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă:

LIBRĂRIA DIECEZANĂ